

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

Vývoj místní samosprávy ve městě Uničov

Renata Horáková

© 2015 ČZU v Praze

SOUHRN

Diplomová práce pojednává o problematice vývoje místní samosprávy ve městě Uničově. Práce má charakter případové studie a je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy a legislativní normy, které se vztahují k problematice obecní samosprávy a komunálního volebního systému. Dále se práce v této části zaměřuje na typy koalic v komunálním prostředí a formy participace občanů v obci. V praktické části jsou charakterizovány hlavní demografické a socioekonomické ukazatele města a jeho stručná historie. Poté je provedena komparace výsledků komunálních voleb a ustavených koalic v jednotlivých volebních obdobích od roku 1990 do roku 2014. V praktické části je uvedena také analýza činnosti samosprávných orgánů města a identifikace hlavních aktérů místního politického procesu. V závěru práce jsou definovány nejvýznamnější faktory ovlivňující charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy a typy ustavených koalic ve sledovaném období. Zjištěné údaje jsou porovnávány s výsledky teoretických studií pojednávajících o komunálních koalicích a politických modelech.

Klíčová slova: Uničov, obec, místní samospráva, komunální koalice, komunální volby, volební strany

Hlavním cílem diplomové práce je zjištění nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících charakter politického rozhodování samosprávných orgánů města Uničova. Jedním z dílčích cílů je identifikace hlavních aktérů místního politického procesu a analýza jejich vzájemných vztahů. Dalším dílčím cílem je definování charakteru rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb v období 1990–2014. Posledním z dílčích cílů je charakteristika hlavních socioekonomických ukazatelů města a vyhodnocení jejich vlivu na vývoj a fungování městské samosprávy.

Diplomová práce byla pojata jako případová studie a byl v ní aplikován výzkumný přístup při zohlednění různorodosti politického procesu v obcích odlišných kategorií. Jako metodologický postup byla v diplomové práci použita komparace volebních výsledků a typů sestavených koalic v období let 1990–2014. Zjištěné výsledky byly dále srovnávány s politologickými teoriemi uváděnými v použité odborné literatuře.

V teoretické části práce, která se zabývá problematikou voleb do zastupitelstev obcí, obecní samosprávy v rámci České republiky a teorií sestavování radničních koalic, bylo čerpáno především z odborných publikací autorů S. Balíka, V. Bubeníčka, J. Čmejrk, J. Čopíka a P. Jüptnera. Další údaje byly převzaty z příslušných legislativních norem, zvláště pak ze zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) a zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

Ke sběru dat v praktické části práce byly využity především tyto techniky – studium dokumentů a dotazování. Základními dokumenty k získání potřebných informací a údajů byly zápisy ze zasedání zastupitelstva a schůzí rady města, dále články uveřejněné v místním periodiku a údaje z webových stránek Českého statistického úřadu a města Uničova. Semistandardizované rozhovory byly vedeny se současnými i bývalými představiteli města, s dlouholetými členy zastupitelstva města, předsedy výborů a komisí, tajemnicí městského úřadu, některými dalšími zaměstnanci městského úřadu a představiteli hlavních politických subjektů působících v Uničově.

Dalším důležitým zdrojem, ze kterého byly čerpány údaje uváděné v této práci, byla odborná publikace Uničov – historie moravského města, vydaná u příležitosti 800. výročí založení města Uničova. Z posledně uváděného zdroje byly převzaty zejména informace vztahující se k historickému vývoji města do nedávné minulosti.

Na základě provedeného výzkumu lze rozhodovací proces místní samosprávy v Uničově ve sledovaném období let 1990–2014 označit za nekonfliktní a pragmatický. Bylo zjištěno, že ideologické rozpory mezi členy samosprávných orgánů – zástupci různých politických subjektů, nemají na rozhodovací proces místní samosprávy vážnější vliv. Při projednávání jednotlivých témat samosprávnými orgány převažoval nad možnými stranickými a osobními konflikty věcný pohled a racionální uvažování. Pozitivní roli v rozhodovacím procesu sehrávaly také dobré osobní vztahy mezi většinou místních aktérů, kteří preferují prosperitu města před partikulárními zájmy.

V rámci sledovaného období nebyly výrazně konfliktní ani vztahy koalice a opozice. Tento stav posilovaly volební výsledky, umožňující sestavování stabilních koalic a dále opět dobré osobní vztahy mezi aktéry místní politického systému. Opozice plnila svou kontrolní funkci a ze strany jejích zástupců nedocházelo k prvoplánovému odmítání a napadání návrhů předkládaných zástupci koalice. Ustavené koalice byly založeny na dlouholeté spolupráci politických subjektů a jejich klíčových aktérů, mezi kterými existovala v mezivolebním období jen malá soutěživost.

Hlavním cílem práce je identifikování nejvýznamnějších faktorů, které mají vliv na charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy. Z výsledků práce vyplývá, že tyto faktory přímo souvisí s velikostí obce podle počtu obyvatel. Bylo zjištěno, že mezi nejpodstatnější faktory, které působily na rozhodovací proces samosprávných orgánů v Uničově, patří dobré vztahy mezi jednotlivými aktéry, politická kultura daná dlouhodobou kontinuitou členů zastupitelstva i vedoucích představitelů města, absence ideologických rozporů při prosazování programů jednotlivých politických subjektů a stabilní koalice.

Ve sledovaném období nedocházelo, až na výjimku v letech 1994–1998, ke vzniku závažnějších personálních problémů, jak v rámci orgánů samosprávy, tak ani mezi koaličními partnery. Na základě těchto skutečností došlo v průběhu sledovaného období k vysoké profesionalizaci práce samosprávných orgánů, která přispěla k řádné správě a efektivnímu hospodaření s majetkem města, včetně nadstandardního využívání dotačních titulů při realizaci významných investičních akcí. Nebyla identifikována závažnější konfliktní linie a zjištěné ojedinělé konflikty mezi členy samosprávných orgánů města nebyly takového rázu, aby mohly vážněji narušit a komplikovat rozhodovací proces místní samosprávy. Uvedené skutečnosti mohou být v případě příznivých vnějších podmínek předpokladem pro další rozvoj města a uspokojování životních potřeb občanů Uničova.

Z analýzy a následného srovnávání výsledků komunálních voleb ve sledovaném období vyplývá, že chování voličů ve městě nebylo přímým odrazem situace na centrální politické scéně. Tento fakt potvrdily především výsledky komunálních voleb v roce 2014, kdy v Uničově zvítězila ODS, jejíž pozice byla v té době na celostátní rovině výrazně oslabena. Voliči ve městě bez ohledu na celostátní preference prokázali, že stávající lídři komunální politiky mají jejich důvěru a v této oblasti si nepřejí změnu. Tento fakt potvrzuje Jüptnerův názor, že v případě komunálních voleb se přízeň voličů v rámci obcí větší střední velikosti vztahuje spíše k osobnostem jednotlivých kandidátů než k politickým subjektům, které tito kandidáti reprezentují.

Za nejvýznamnější aktéry lokálního stranického systému byly označeny čtyři parlamentní strany – ČSSD, KDU-ČSL, KSČM a ODS, jejichž kandidátní listiny byly obsazovány převážně z řad registrovaných členů. Lokální politické strany a hnutí a sdružení nezávislých kandidátů nedosahovaly v Uničově ve sledovaném období stabilních a významných volebních výsledků, které by zaručovaly jejich dlouhodobější účast a kontinuitu v místním politickém procesu. Toto zjištění rovněž odpovídá teorii P. Jüptnera, která platí pro obce větší střední velikosti

Ustavené povolební koalice v rámci jednotlivých volebních období byly v souladu s teorií koalic podle S. Balíka. Nejčastěji byla v Uničově ustavena minimální vítězná ideově propojená koalice, a to celkem třikrát. Velká koalice byla ustavena dvakrát a po jednom případě se jednalo o koalici nadměrnou ideově propojenou a koalici širokou. Uvedené skutečnosti potvrzují dlouhodobé trendy na komunální úrovni v celostátním rámci, neboť minimální vítězné ideově propojené koalice patří k druhému nejčastěji uplatňovanému typu a velké koalice jsou vůbec nejčastější. V případě města Uničova došlo pouze k záměně v pořadí těchto dvou typů koalic. V souvislosti s ustavenými koalicemi je nezbytné znovu zdůraznit existenci dlouhodobě stabilní a nekonfliktní spolupráce mezi koaličními partnery, která je pro kvalitu rozhodovacího procesu samosprávných orgánů velmi důležitá a není typická pro mnoho obecních samospráv.

Zjištěné výsledky případové studie města Uničova mohou dále sloužit politologům – autorům syntetizujících studií zabývajících se problematikou komunální politiky. Práce, které zohledňují specifické podmínky jednotlivých obcí a odlišnosti jejich politické scény, lze využít ve vzájemné komparaci při stanovení obecnějších závěrů v problematice vývoje a fungování obecních samospráv. V současné době, kdy procházejí radniční koalice na mnoha místech České republiky prudkými turbulencemi, mohou být i analýzy koaličních vztahů v různých typech obcí pro politology přínosným zdrojem informací.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERATURA

- BALÍK, Stanislav. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BALÍK, Stanislav. *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2003. ISBN 80-210-247-3211-1.
- BALÍK, Stanislav. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994–2006*. Brno: CDK, 2008. ISBN 978-80-7325-144-4.
- BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989. Institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4283-0.
- BUREŠOVÁ, Jana a kol. *Uničov – historie moravského města*. Uničov: město Uničov, 2013. ISBN 978-80-260-4400-0.
- ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87194-00-4.
- ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav; ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.
- ČOPÍK, Jan. *Proměny a kontinuita české komunální politiky*. Dolní Břežany: Scriptorium, 2014. ISBN 978-80-87271-89-6.
- DOČEKALOVÁ, Pavla; ŠVEC, Kamil a kol. *Úvod do politologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2940-4.
- JANÁK, Jan; HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1.
- JÜPTNER, Petr. *Komunální koalice a politické modely*. Politologické revue, 2004, roč., č. 2, s.80–101. ISSN 1211-0353.
- KŘEČEK, Jan. *Politická komunikace*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3536-8.
- PECKA, Emanuel. *Sociologie politiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2793-6.

ZÁKONY

ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992 Ústava České republiky.

In: Sbírka zákonů České republiky. 1993, částka 1, s. 3-16.

Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>

ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb., ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). In:

Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 38, s. 1738-1764.

Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

ČESKO. Zákon č. 491/2001 Sb., ze dne 6. prosince 2001 o volbách do zastupitelstev obcí

a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2001, částka 178, s.

11002-11022. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>

ČESKO. Zákon č. 106/1999 Sb., ze dne 11. května 1999 o svobodném přístupu k informacím. In: Sbírka zákonů České republiky. 1999, částka 39, s. 2578-2582.

Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-106>

ČESKO. Zákon č. 22/2004 Sb., ze dne 11. prosince 2003 zákon o místním referendu

a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 7, s. 366-

379. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-22>

OSTATNÍ ZDROJE

Uničovský zpravodaj – Noviny města Uničova, Uničov: Město Uničov, ročníky 1994–2015

Zápisy z jednání Zastupitelstva města Uničov z období let 1990–2015, spisovna Městského úřadu Uničov; Státní okresní archiv Olomouc